

ARIETTA

cànon amb instruments

M. Dolors Bonal

Arietta 5

cànons amb instruments

Il·lustració i disseny portada: Fina Rifà

1a edició: octubre 2008

© **M. Dolors Bonal**

© **Drets d'edició: DINSIC Publicacions Musicals, S.L.**
Santa Anna, 10 Entl. 3a - 08002 Barcelona

Maquetació: Dinsic Gràfic

Imprès a: QualityImpres
Comte Güell 24-28 - 08028 Barcelona

Dipòsit legal: B-39036-2008

ISMN: 979-0-69210-547-3

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, i també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.
Santa Anna, 10, Entl. 3a - 08002 Barcelona
Telf. + 34 93-318.06.05 - Fax + 3493-412.05.01
e-mail: dinsic@dinsic.com
www.dinsic.com - www.dinsic.es - www.dinsic.cat

“Arietta” és el nom d'un llibre de poemes de Maria Àngels Anglada, que a més de poeta era una gran aficionada a la música, i a la seva memòria dedico tota la col·lecció.

M. Dolors Bonal

Presentació

“Arietta” és una col·lecció de llibrets en la qual trobareu cançons, cànons, recitats i danses amb propostes d’acompanyaments instrumentals, experimentats durant molts anys i que poden fer els mateixos alumnes. No és cap llibre de text, només un ventall ampli de suggeriments útils, tant per a les escoles de música com per a les escoles generals de Primària i Secundària; només caldrà que l’especialista de Música o els professors de les escoles de música ajustin els temes i les dificultats a les possibilitats efectives dels seus grups, sense exigir-los més enllà de les seves possibilitats (ni que ho indiqui la partitura). No són els infants els qui s’han de sotmetre a una programació, i els professors de música hem de tenir la gosadia d’experimentar fora dels cànons establerts.

La llibertat didàctica no significa que el mestre pugui triar, entre molts, un llibre de text igual per a tots els alumnes. La llibertat didàctica, crec que es dona quan el mestre sap escollir lliurement textos adequats a la finalitat pedagògica que es proposa i no a un ordre imposat.

No hi ha activitat de la imaginació que no estigui lligada a l’experiència. La imaginació creativa de l’infant serà més fecunda i significativa, com més hagi vist, escoltat, tocat i experimentat. La creativitat és una condició indispensable de l’existència i és un do que posseeixen tots els individus des de la infantesa. És una reserva d’energies que l’escola i els mestres tenim l’obligació d’aconduir i potenciar en el sentit del desenvolupament del nen.

Fer música en grup és la manera més efectiva, engrescadora, instructiva, social, democràtica, integradora i creativa que podem practicar. Aquesta activitat socialitzant comporta unes normes ètiques i estètiques a més a més de l’exercici de la memòria, fonamental en la formació de la intel·ligència, però aquesta no es pot desenvolupar si no s’alimenta la primera. “Recordar és entendre millor” diu J. M. Valverde.

Val a dir que si en la col·lecció “Arietta” el mestre té un repertori ampli on poder escollir lliurement, podeu estar segurs que la realització dels conjunts instrumentals comuniquen i provoquen a l’alumne una alegria i el gust per aprendre, actuar i descobrir. Cada classe de música hauria de ser una estona en què es produïssin “mil descobriments”, com diu Murray Schafer. Hem de tenir en compte que la música no només s’ha d’explicar, sinó que s’ha de fer i viure perquè sigui efectiva.

A la seva idea pedagògica: música, cant, paraula, ritme i moviment, Carl Orff va idear la possibilitat d’una pràctica instrumental des de les primeres edats. Amb el peculiar instrumental de què disposem, que no exigeix tècniques especials d’estudi, podem tenir els elements essencials que configuren qualsevol obra musical: els pedals, el baix i l’harmonia simple d’acords que ajuden a descobrir coneixements del llenguatge musical tot experimentant-ho activament.

Les instrumentacions que trobareu en aquesta col·lecció es basen molt en *ostinato*, els quals resolen més fàcilment la memorització a l’hora de tocar. Aquests models també poden ser complementats, transformats o simplificats pels mestres, o els mateixos alumnes, a l’hora d’improvisar.

El guió de cadascuna de les peces, només en forma indicativa, no té cap seqüenciació. Cada mestre ha de trobar la manera d’ensenyar-lo segons els nivells i les edats dels seus alumnes. Espero que us faci un bon servei i que us atreviu a fer-lo servir. No us en penedireu!

M. Dolors Bonal

No fa gaire, una persona que havia estudiat piano fa molts anys s'interessava per la manera com ensenyem música a l'Arc i el que ella anomenava "nous mètodes". Jo li explicava que comencem amb cançons populars que els nens i nenes canten, que els fem ballar, els fem escoltar i experimentar, i que fins molt més endavant anem introduint a poc a poc la lectura i l'escriptura. Però adonant-me de com resultava de superficial la meua explicació ràpida, li vaig dir: "És que ensenyar música és molt complicat" i ella va respondre: "Doncs jo trobo que llegir música és ben fàcil i no cal anar tan a poc a poc".

Continuo pensant que ensenyar música és difícil, molt difícil, i que l'únic camí és per mitjà de la mateixa música: fent música de debò des del començament. Però és importantíssim trobar el repertori i els mitjans adequats a cada moment. Els instruments que Carl Orff va dissenyar són un recurs molt útil des dels primers passos, i també més endavant, perquè permeten exercitar moltes de les habilitats necessàries, ajuden a la comprensió de les estructures formals, rítmiques i harmòniques, i permeten experimentar veritables vivències amb llibertat perquè no demanen un entrenament tècnic especial. Les cançons i danses catalanes han de ser el primer repertori per als nostres infants, i la publicació d'aquests arranjaments proporcionarà un bon gruix d'idees als mestres que els facin servir.

Vaig ser alumna de la M. Dolors Bonal a l'Arc i, tot i que vaig estudiar també amb diversos professors i en altres escoles, m'adono que moltes de les coses bàsiques les vaig aprendre amb ella gràcies al fet que sempre vam fer música de debò i amb el màxim rigor va acostumar-nos a ser autònoms i va encomanar-nos la seva passió.

Quan la M. Dolors diu: "No hi ha activitat de la imaginació que no estigui lligada a l'experiència. La imaginació creativa de l'infant serà més fecunda i significativa, com més hagi vist, escoltat, tocat i experimentat", us asseguro que això és el que ella busca per si mateixa, perquè aquestes peces i tota la seva obra com a pedagoga de la música són fruit de la seva inquietud i curiositat per tot, absolutament tot, el que passa al món i del seu gran amor a les persones i a la música.

Mireia Hernández
Clavecinista i directora actual de l'Arc.

Explicació del signes

		Notació	Sons reals
CS	Carilló soprano		
CC	Carilló contralt		
XS	Xilòfon soprano		
MS	Metal·lòfon soprano		
XC	Xilòfon contralt		
MC	Metal·lòfon contralt		
XB	Xilòfon baix		
MB	Metal·lòfon baix		

* Podeu trobar-ho escrit de les dues maneres.

T	Timbales		
F	Flauta		
Cp	Campana		Bombo
	Triangle		Bongos
	Claus		Caixa xinesa
	Cascavells		Cymbal
	Güiro		Platerets
	Pandereta		Maraques
	Pandero de mà		Xinxines

I Fra Martino (Itàlia)

Introducció i per acabar
Lent a manera de campanes

MS

MC

MB

Alegre

Veu +
Flautes

1

Fra Mar - ti - no: fo - ra son! To - ca la cam -

2

pa - na ding, dang, dong. To - ca, to - ca la cam -

pa - na, to - ca la cam - pa - na ding, dang, dong!

- Fra Martino** Cànon a dues veus de 16 compassos. Tots els ostinatos tenen la mateixa durada de la cançó. Després de la introducció és aconsellable fer-hi variacions, per exemple: melodia més timbales i petita percussió, o melodia amb els instruments de làmines, cant sol, o cant més flautes, etc.
- Esporuguit enrera** Cànon a 4 veus. Cada frase té quatre compassos i tots els acompanyaments ostinatos de tots els instruments es repeteixen 4 vegades durant tota la cançó.
- Cànon de Lajos Bardos** Aquest cànon té dues parts:
 A) Després de la introducció es fa el cànon amb el ritme buscant dos timbres diferenciats.
 B) Es podria alternar el cànon amb carillons, metal·lòfons o amb flautes. Els dos XC acompanyen sempre en ostinato. La coda es pot allargar tan com es vulgui sempre *diminuendo*...
- Quan tots els ànecs** Cànon a 4 veus. Després de la introducció es pot cantar tot el cànon a 4 veus o a 2 veus acompanyat de l'ostinato. Part B). Amb l'acompanyament ostinato es pot fer el cànon amb els carillons.
- Koka burra** La proposta d'aquest cànon d'una octava, molt fàcil, és tocar-lo amb flautes soprano. Després amb acompanyaments de percussió indeterminada cantar la melodia i per últim fer-ho a cànon cantat, més flautes, més tots els instruments.
- Cànon instrumental de Gottfried Wolters** La melodia té una presentació amb acompanyament de darbuka o pandero de mà i triangle. Com que el compàs 6/8 té, lògicament, més dificultat rítmica, es podria alternar el cànon amb flautes, carillons o xilòfons soprano.
- La balalaika** Aquest cànon a dues veus té un tema que es troba a la 4a Simfonia de Txaiowski. La cançó amb acompanyament d'instruments no es fa a cànon, només la primera part, que té un acompanyament ostinato de xilòfons.
- Cànon de Béla Bartók** Cànon a dues veus tret del llibre "For Children" per a piano. Després de cantar el cànon amb l'acompanyament de triangle entren els instruments que es divideixen la melodia entre la primera veu i la segona. Per tal de ressaltar sempre la melodia, cal que tots els instruments toquin molt *piano* tota la cançó.

Índex

<i>Fra Martino</i> (Itàlia) Esquix I. Ed. Dinsic / Barcelona, 2000	5
<i>Esporuguit, enrrera</i> (Àustria) Esquix I. DINSIC Publicacions Musicals, S.L. / Barcelona, 2000	8
<i>Cànon de Bardos Lajos</i> (Hongria) Zeneműliadó / Budapest, 1970.....	12
<i>Quan tots els ànecs</i> (Argentina). Ed. Irco Video S.R.L. / Buenos Aires, 1984	15
<i>Koka burra</i> (Austràlia) "Cànons d'ahir i d'avui". O. Martorell / DINSIC Publicacions Musicals, S.L. / Barcelona, 2000	19
<i>Cànon instrumental de Gottfried Wolters</i> (Alemanya) Schulkanons / Verlag Junge Musik / Schott / Mainz, 1971	23
<i>La balalaika</i> (Rússia) Cançoner del SCIC 1-2 / Ed. Clivis / Barcelona, 1998 / Adaptat per J. Maideu.....	28
<i>Cànon de Béla Bartók</i> (Hongria) Ed. Música de Budapest "Für Kinder" / Cançons Eslovaques / núm. 5454. Text adaptat per M. D. Bonal sobre una poesia de Tomàs Garcés "El rossinyol".....	31